

Rysk gasexport stryps, medan väst letar efter andra alternativ

Ingen har väl kunnat undgå att inse att Ryssland försöker skruva åt gaskranen för att öka pressen på Europa, där flera länder är mycket beroende av rysk energiimport (det gäller i synnerhet Tyskland, men även andra stora länder, som Italien och Frankrike). Det är särskilt den kommande vintern som man fruktar. Därför arbetar man intensivt för att införa en mängd olika åtgärder, såsom att öka kolanvändningen, återstarta nedstängda kärnkraftverk, försöka sänka energiåtgången och genomdriva energisparåtgärder, samtidigt som man söker med ljus och lykta efter andra leverantörer av fossila bränslen, t ex i Gulfstaterna.

De två artiklarna nedan är från franska *Mediapart*. Den första handlar om de ryska utpressningsmetoderna, och de olika åtgärder som EU försöker införa för att klara den kommande vintern och de reaktioner och protester som detta mött från vissa stater. Den andra visar hur franske presidenten Macron fjäskar för Saudiarabien – bl a genom att återge den saudiska kronprinsen Mohammed bin Salman en plats i solen – han var länge *persona non grata* eftersom han anses ha legat bakom mordet på journalisten Jamal Khashoggi på saudiska ambassaden i Istanbul i oktober 2018. Men nu då energikrisen kryper in på knutarna är man beredd att bortse från detta illdåd – billig olja är viktigare än moraliska och andra principer.

Se även:

[Ryssland och Frankrike på friarstråt i Afrika](#)
[Ryssland, Kina, USA, Indien och det nya kalla kriget](#)

Martin Fahlgren 31/7 2022

Innehåll

Rysk gas: en lång vinter väntar	1
Frankrike-Saudiarabien: Öppna famnen för "mördarprinsen"	3

Rysk gas: en lång vinter väntar

Martine Orange

Mediapart 28/7 2022

Samtidigt som Gazprom till ett minimum reducerat leveranserna av gas till EU har medlemsländerna antagit en plan för att minska konsumtionen med 15 procent. Men konturerna av detta avtal är så vaga att målet riskerar att inte uppnås och ställa kontinenten inför en kris utan motstycke.

Gazprom har verkställt sitt hot. Sedan den 27 juli har Kremles redskap reducerat gasleveranserna till EU till ett minimum. Tyskland får inte längre mer än 20 procent av sina normala leveranser av rysk gas via gasledningen Nord Stream 1. Italienska Eni har också drabbats av en minskning i samma storleksordning. Gazprom motiverar minskningen med tekniska svårigheter och underhållsproblem. ”Rena farsen” replikerade Tysklands ekonomiminister Robert Habeck, som anser den ryska gasgruppens förklaringar vara föga trovärdiga.

Sedan flera veckor är EU-länderna övertygade om att Ryssland kommer att använda gasen som ett vapen mot dem i kriget mot Ukraina. Förra veckan meddelade EU-kommissionen att ett stopp i leveranserna av rysk gas var omedelbart förestående. Hittills har Vladimir Putin inte stoppat allt. Han fortsätter att hålla EU på halster och skapa osäkerhet.

Trots att gasmarknaden redan är överhettad har Gazproms manövrerande spätt på spänningarna. I onsdags ökade gaspriset på marknaden i Amsterdam, referensen för Europa, med drygt 13 procent på ett dygn för att uppgå till 202,50 euro per kilowattimme. Nivån 200 euro per kWh har setts som minimireferens för de kontrakt som slutits från september eller oktober. Det är nära tio gånger högre än för ett år sedan, mer än dubbelt så mycket som i juni.

”På den nivån motsvarar gaspriset ett pris per fat olja på 380 dollar, dvs nästan fyra gånger så mycket som det aktuella oljepriset”, uppger *Financial Times*. Denna uppgång riskerar att bli svåruthärdlig för de flesta EU-länder, säger redan en rad ekonomer också på Europeiska centralbanken. En recession skulle därmed vara oundviklig.

Hur klara vintern?

Vladimir Putins utpressningsmetoder försätter Europa i en sårbar energisituation utan motstycke: gaslagren har inte återuppbyggts till mer än 66 procent i genomsnitt. Det krävs minst 80 procent före vintern för att trygga gastillgången på kontinenten.

I detta akuta läge har EU-kommissionen krävt att samtliga medlemsländer minskar gaskonsumtionen med 15 procent mellan augusti och maj nästa år. Enligt dess kalkyler måste EU spara minst 45 miljarder kubikmeter gas om man vill undvika att hamna i ett bristläge denna vinter, om Ryssland skulle stoppa leveranserna helt.

EU-kommissionen var redo att köra över medlemmarna och tvinga igenom obligatorisk ransonering och till och med orimligt stoppa viss industri ansedd som icke nödvändig (glas, byggmateriel, metall). Ingen medlemsstat hade då kunnat undandras sig eller få undantag från de omedelbara åtgärderna, utan att det skulle vara tal om något parlamentariskt inflytande.

”Vi måste hushålla med energin och då i första hand med gasen. Detta innebär att också de länder som inte är direkt berörda av de minskade ryska gasleveranserna måste hjälpa de andra länderna. Annars finns ingen europeisk solidaritet”, sade då den tyske ekonomiministern och betonade att ”en ekonomisk kris i Tyskland skulle leda till en ekonomisk kris i hela Europa”.

Att återöppna europeisk solidaritet fungerade inte denna gång. Så fort de första konturerna av kommissionens plan blev kända förra veckan väckte det våldsam opposition, framför allt från Polen, Grekland, Portugal men i synnerhet från Spanien. Samtliga hade känslan av att bli

tvungna att betala för tyska misstag och att landet blundat för sitt beroende av rysk gas. ”Denna plan är varken den bästa, den mest effektiva eller den mest rättvisa”, sade Spaniens minister för grön omställning, Teresa Ribera. ”Till skillnad från en del andra länder lever inte vi spanjorer över våra tillgångar på energiområdet”, tillade hon. En direkt anspelning på den attityd Berlin intog gentemot länderna i Sydeuropa i samband med eurokrisen 2010-2012.

Inför detta uppror blev EU-kommissionen tvungen att slå till reträtt och revidera alla sina förslag neråt. I en tid av ekonomiskt krig hade EU inte råd med att öppet affischera sina motsättningar.

En vag energiplan

När EU:s ministerråd den 26 juli avslutade sitt möte om energifrågan kunde alla ministrar framstå som belåtna med att en överenskommelse uppnåtts och kunna visa en enad från gentemot Ryssland. ”Det var alltså inget omöjligt uppdrag” framhöll den tjeckiska regeringen, som det kommande halvåret är ordförandeland i EU, i en situation där många trott att ett misslyckande varit oundvikligt.

Det europeiska samförståndet har tillkommit genom kompromisser, genom att försöka täcka över hålen, med undantag och åtskilligt som inte berörts. I händelse av stora problem med gasleveranser kommer således Malta, Cypern och Irland att undantas från alla åtgärder på energiområdet på grund av att de är öar och inte är anslutna till europeiskas nätverk. Grekland, som får nästan all sin energi av gas, kan också slippa om elproduktionen skulle vara hotad. Samma för de baltiska staterna vars elnät fortfarande är beroende av Ryssland, som ges tillstånd att använda rysk gas ohämmat allt efter behov.

Portugal och Spanien köper ingen rysk gas och avkrävs därför att minska konsumtionen med bara 7 procent. Alla andra medlemsstater måste däremot från augusti införa planer för att minska gaskonsumtionen med 15 procent. Det kravet verkar dock lämna utrymme för olika tolkningar. ”15 procents sparande, men bara i händelse av kris”, skyndade sig en del företrädare att påpeka.

Vagheten i planen gör många observatörer skeptiska. Ingen, inte ens EU-kommissionen, är kapabel att ange några siffror för de förväntade besparingarna. EU-kommissionens målsättning med 45 miljarder kubikmeter verkar i varje fall inte möjlig att uppnå under nuvarande förutsättningar. Kadri Simson, EU-kommissionär för energifrågor, talar om en besparing på 30 miljarder kubikmeter för att vintern ska bli normal.

En energikris som kan bli varaktig

”30 miljarder kubikmeter, det räcker precis för att klara av vintermånaderna utan rysk gas. Men det blir inte mycket manöverutrymme kvar om temperaturerna faller under det normala eller om leveranserna från andra håll än Ryssland skulle råka ut för problem”, sade James Huckstepp, specialist på gassektorn vid S&P Global Platts, till *Politico*.

Sedan invasionen av Ukraina startade arbetar EU-länderna frenetiskt för att hitta ersättning till den ryska gasen. Algeriet, Qatar, Azerbajdzjan, schiffergas från USA, gasproducenter runt om i världen har kontaktats av EU-länderna, som varit beredda att skriva på avtal till vilket pris som helst för att trygga försörjningen. Tyskland lade 15 miljarder euro på bordet för att försäkra sig om nya kontrakt. På några månader har Italien gjort Algeriet till sin främsta gasleverantör i stället för Ryssland. EU-länderna har också blivit största köpare av gas från USA. På ett halvår har USA, enligt Reuters, exporterat mer gas än under hela fjolåret.

Men flödet riskerar att sina. I juni skedde en explosion i hamnen för flytande gas i Freeport i Texas. Den svarar för en femtedel av omvandlingen till flytande gas i US och risken finns att den nu inte kan tas i bruk igen före årsskiftet. USA vet inte om man kan uppfylla löftet om att leverera ytterligare 15 miljarder kubikmeter gas till Europa.

”Hela det europeiska energisystemet befinner sig i kris. Och även om Nord Stream 1 skulle

komma igång igen är kontinenten i en besvärlig situation med fortsatta risker för energiförsörjningen”, säger en analytiker på Rystad Energy, som Reuters citerar. Och medan frågorna hopar sig om hur Europa ska klara av vintern talar en del redan om nästa vinter, 2023-2024, när lagren kommer att vara tömda och ställer sig frågan hur de ska kunna fyllas igen utan Ryssland. De avtal som är på väg att ingås för de kommande 18 månaderna vittnar om astronomiska priser: över 200 euro per kWh.

Det finns i alla fall några som är glada över den energichock utan motstycke som Europa hamnat i. Shell och TotalEnergies har tillkännagett rekordvinster. Tack vare den snabba uppgången för priset på olja och gas men också att vinsterna på raffinering skjutit i höjden har TotalEnergies fördubblat nettoresultatet: första halvåret uppgick det till 10 miljarder dollar. Förutom nya investeringar i gasproduktion lovar gruppen att satsa 2 miljarder på återköp av sina aktier. En rättvis omfördelning av riskerna, får man anta.

Frankrike-Saudiarabien: Öppna famnen för ”mördarprinsen”

René Backmann

Mediapart 28/7 2022

Frankrikes president Emmanuel Macron ger åter den saudiske arvprinsen Mohammed bin Salman (MBS) plats på den internationella scenen efter mordet på journalisten Jamal Khashoggi. I gengäld hoppas Macron att kungadömet ska öka sin oljeproduktion avsevärt.

Emmanuel Macron har bestämt fått smak på att umgås med diktatorer och envåldshärskare. Till och med av allra värsta sorten. Den 18 juli togs Förenade Arabemiratens president Mohamed ben Zayed (MBZ) emot kungligt i Grand Trianon på slottet i Versailles. En man som Amnesty international ständigt utpekar som en brutal despot, ett omdöme som ändå tenderar att skymmas av bilden av turist- och skatteparadisen Dubai och Abu Dhabi. Men i fallet MBZ underlättas vänskapen av att han beställt 80 franska stridsflygplan av märket Rafale och på sitt territorium härbärgerar tre franska militärbaser.

En vecka senare hade turen kommit till Egyptens diktator Abdel Fattah al-Sissi att tas emot i Elyséepalatset. Redan i december 2020 hade Macron, i samband med ett statsbesök, förlänat honom Hederslegionens stora kors, den högsta franska utmärkelsen. Uppenbarligen är Macron likgiltig för hur det går för de cirka 60 000 politiska fångar, som försmäktar i regimens fängelsehålor. Men i likhet med sin bundsförvant, och beskyddare, MBZ hade ju även al-Sissi köpt 54 Rafale och annan fransk militär utrustning.

I torsdags, den 28 juli, välkomnade Macron på middag i Elyséepalatset – efter att snabbt ha skyndat tillbaka från Afrika där han blivit generöst mottagen av Kameruns president Paul Biya, som om några månader kan fira 40 år av maktmonopol – den man som Agnès Callamard, generalsekreterare för Amnesty International, döpt till ”mördarprinsen”. Det rör sig om det första besöket i Europa och en veritabel återkomst på den internationella scenen för Mohammed bin Salman, arvprins i Saudiarabien och kungadömetts starke man, efter att han varit lyst i bann efter mordet på journalisten och oppositionsmannen Jamal Khashoggi den 2 oktober 2018 på det saudiska konsulatet i Istanbul.

Framför allt har en obönhörlig rapport på hundra sidor författad i juni 2019 efter ett halvårs utredning under ledning av Agnès Callamard, vid tiden ”speciell rapportör om utomrättsliga eller godtyckliga avrättningar” för FN:s kommission för mänskliga rättigheter, kunnat visa att Jamal Khashoggi blivit mördad, styckad med en slaktarsåg och att resterna av honom antagligen upplöstes i syra. Allt utfört av ett specialteam som kommit enkom från Saudiarabien och där de flesta medlemmarna endera tillhörde arvprinsens personliga säkerhetsstyrka eller det kungliga gardet.

FN-dokumentet har visat på Saudiarabiens inblandning, i egenskap av stat, i mordet på Jamal Khashoggi. Beträffande Mohammed bin Salmans roll pekar rapporten på att "det finns trovärdiga inslag av bevis för att motivera en ytterligare utredning angående den personliga roll som spelats av högt uppsatta saudier, inklusive arvprinsen". Men enligt ett dokument från CIA, vars hemligstämpel röjts sedan Joe Biden tog över i Vita huset, kan en sådan operation inte ske utan arvprinsens medgivande och denne har strikt kontroll över säkerhetstjänsten i kungadömet. Vilket antagligen delvis till stor del förklarar den amerikanske presidentens beslut till en början vägra alla kontakter med MBS. Ett beslut som han nyligen omprövade i samband med sin resa i Mellanöstern då han gick med på att träffa prinsen och offentligt, om inte ge honom ett varmt handslag så i varje fall utväxla en mer försiktig "fistbump", knytnäve mot knytnäve.

Franska eftergifter

Även om Emmanuel Macrons medarbetare idag gärna åberopar sig på att "Biden gått före" i syfte att göra "mördarprinsens" besök i Paris till något helt banalt hade den franske presidenten inte inväntat USA:s öppnande gest för att visa sig långt mer tolerant gentemot MBS än de flesta andra västliga statscheferna. Exempelvis betecknade han tidigt Angela Merkels beslut om att införa ett embargo på tysk vapenexport till Saudiarabien som "ren och skär demagogi".

Emmanuel Macron var också i december i fjol den förste västlige ledaren att bege sig till Saudiarabien. Det skedde två månader innan krisen i Ukraina flammade upp och de spänningar den åstadkommit på priset på råolja. Spänningar som därefter blivit ett stort bekymmer för konsumentstaterna. Men de ökade rikedomarna i producentländerna och den inflationsspiral som hotar kunderna har helt förändrat situationen strategiskt och på energiområdet.

Idag tvivlar Saudiarabien, världsledande när det gäller oljeproduktion, och Förenade Arabemiraten på USA:s förmåga att behålla rollen som väktare av säkerheten i regionen. Man har i stället visat sin uppskattning av det diplomatiska stöd man fått av Ryssland, som valt att lägga ner rösten vid två omröstningar i FN om Saudiarabiens och Arabemiratens krig i Jemen. Det är orsaken till att man vägrat sluta upp bakom Västs hållning i kriget i Ukraina.

Nytt läge på energiområdet

Samtidigt har oljemonarkierna i Gulfen inlett en dialog eller långsamt återställt relationerna med andra regionala aktörer som Turkiet och Iran. Till och med Saudiarabien och Iran pratar nu med varandra med Irak som mellanhand. De ekonomiska projekten i regionen riktar sig nu mot Asien, framför allt Japan, Kina, Sydkorea och Indien. Väst, framför allt USA, förfogar därmed mindre och mindre över några övertygande argument eller något att komma med i gengäld som kunde vara tilltalande.

I likhet med Joe Biden skulle Macron vilja att Saudiarabien och Förenade Arabemiraten ökade sin produktion med 2 miljoner fat olja om dagen för att sänka energipriset. Men kommer han att lyckas med det genom att göra MBS rumsren? Eller genom att skydda MBS undan den process som två NGO:s inlett mot honom i franska domstolar för "delaktighet i tortyr och framtvingat försvinnande"?

Svaret hänger inte bara på den saudiske prinsen. Den 3 augusti samlas Opec till möte (de 13 medlemsländerna + 10 associerade, bl a Ryssland) till möte. För ögonblicket tycks de inte vara inställda på att öka produktionen över 650 000 fat. Om det blir resultatet har Macrons drag framför allt varit till nytta för "mördarprinsen".

Översättning: Björn Erik Rosin